

## Rk-nytt nr. 1, 2001

Rk hade årets första möte vid Segerstads fyr på Öland den 10-11 mars. Närvarande var Jonas Bonnedahl, Christian Cederroth, Nils Kjellén och Uno Unger. Övriga två fick förhinder i sista stund men hade lämnat sina bedömningar till mötet. Vi behandlade i storleksordningen 150 nya rapporter, huvudsakligen från år 2000, av vilka flertalet slutfördes.

### Godkända fynd

Grässångaren i Falsterbo, Skåne i augusti godkändes som första fyndet i Norden av denna art. Hittills har det inte inkommit några andra rapporter på potentiella nya Sverigearter från förra året.

Av övriga godkända fynd kan nämnas: smutsgam (flera platser i landet under sommaren), dvärgörn (Hallingeberg, Småland, augusti), vitnackad svärta (Värmlandsnäs, Värmland, augusti), ringand (Näskeviken, Ångermanland, maj), taigatrast, (Biotestsjön, Uppland, oktober), mindre gulbena (Tysslingen, Närke, april), alpseglare (Falsterbo, Skåne, oktober), spetsstjärtad snäppa (Örtofta, Skåne, augusti, troligen samma fågel som året innan.), sumpvipa (Uvängen, Södermanland, april och Björn, Uppland, juni), stäppvipa (Vänersnäs, Västergötland, april), natthäger (Södåkra, Skåne, maj), sandtärna (Sillesjö, Skåne, juni), ökenstenskvätta (2 olika ex, Uppland, oktober resp. november), vitstrupig näktergal (Utklippan, Blekinge, maj), skäggtärna (Gnien, Västmanland, maj), sibirisk piplärka (Horsten, Södermanland, september), sibirisk järnsparv (Örskär, Uppland, oktober) och ökensångare (Ledskär, Uppland, maj).

Många rapporter kommer in sent och ambitionen att tidigarelägga mötena ter sig inte realistisk i dagsläget. Till detta möte hade vi t. ex. inte fått in en enda rapport från bland annat Öland och Gotland. Vidare vill vi påpeka att Rk Södra Halland i princip inte fungerat de senaste 10 åren varför vi föreslår en sammanslagning av de två rapportkommittéerna i Halland. Vi är tacksamma för hjälp från Rk med bedömning av okända rapportörer, hur länge fågeln var kvar, vilka exemplar som kan vara samma etc. Som det nu är får vi mycket varierande kommentarer från olika landskap. Allt från fylliga kommentarer från t. ex. Blekinge och Uppland till i princip inga kommentarer alls från flera olika Rk.

### Underkända fynd

En mindre sångsvan som höll till vid Tysslingen, Närke i mars hade ovanligt lite gult på näbben och antogs därför av vissa tillhöra den nordamerikanska rasen columbianus (bilder finns utlagda på nätet). Utsträckningen av det gula var olika på höger och vänster sida och vi anser att detta åtminstone på ena sidan klart överskred den maximala utbredningen för columbianus som angetts till 15,3 % (Auk 97:697-703). Variationen i mängden gult hos den eurasiatiska bewickii ligger normalt på 23-42 %. Det är oklart i vilken utsträckning de båda formerna hybridiserar, vilket i så fall skulle kunna tänkas ge upphov till gula fläckar i intervallet 15-23 procent.

En förmodad alpseglare sågs vid Hornborgasjön ett par dagar i juni. Den observerades av flera ornitologer, men mestadels på relativt långt håll bland stora mängder tornseglare. Fågeln uppvisade en brunaktig ovasida och vitaktig undersida med ett mörkt bröstband. Dessutom kunde ett par ljusa skulderfläckar urskiljas på ovasidan. Fågeln uppfattades som endast lite större än tornseglarna den sällskapade med och var mycket svår att plocka ut på storleken. Även den minsta rasen av alpseglare (archeri som finns i Mindre Asien och därmed inte är mest trolig i Nordeuropa) har en vinglängd som är minst två centimeter längre än en tornseglare. Normalt ger ju en alpseglare, framförallt vid direkt

jämförelse, ett klart större och tyngre intryck än en tornseglare, med mer falklik flykt. Den ringa storleken, de ljusa skulderfläckarna och att flykten inte avvek från tornseglare gör att vi bedömer det mer troligt att fågeln vid Hornborgasjön var en mycket avvikande tornseglare än en extremt liten alpseglare.

Vi har som vanligt fått in ett antal rapporter på honfärgade stäpphökar för bedömning. Att skilja stäpphökhonor från främst 2K ängshök tillhör det svåraste inom fältornitologin och kräver att flera olika karaktärer studeras i detalj. Trots svårigheten och trots den detaljerade kunskap som nu finns tillgänglig i diverse litteratur, så är det uppenbart utifrån de generellt magra rapporterna att många svenska skådare har en väl lättsinnig inställning till bestämningen av honfärgade stäpphökar. Det faktum att det hittills rapporterats nio honor mot fyra hanar från förra året gör att man blir lite misstänksam. Emellertid visar en kontroll med finska Rk att man även i Finland såg ovanligt många stäpphökar, med en klar dominans av honor under våren 2000. Vi anser det därför vara rimligt att det sågs minst fyra honor men ingen hane i Norrland i maj-juni. Åtminstone i norra Norrland är också stäpphöken faktiskt vanligare än ängshök, medan det i t. ex. Skåne och på Öland definitivt är större chans att träffa på en stäpphökslik ängshök än en stäpphök. Kraven för att godkänna fynd från södra Sverige är därför ännu något högre ställda än vid fynd från de nordligaste delarna av vårt land.

### **Policyfrågor**

Vi får in en del rapporter på olika hybrider (nu senast t. ex. fina fotografier på en hybrid mellan tofsmes och talltita). Det har emellertid aldrig skett någon systematisk granskning av hybrider och vi anser inte att det krävs att sådana ska granskas av Rk före publicering, även om det ibland kan vara svårt att avgöra inblandade föräldrararter. Framförallt anser vi oss inte ha tid att granska det relativt stora antalet andfågelshybrider. Vi vill emellertid uppmana till fortsatt publicering av fågelhybrider, som inte sällan liknar andra arter än de två föräldrarna.

Rk har engagerat Clas Cronlund som webmaster med ansvar för hemsidan. Vi har numera en fungerande dator som kan ta emot bilder via internet, så skicka gärna foton via nätet, sparade i hög upplösning. Vi får allt fler videoinspelningar och det vore önskvärt att knyta någon datakunnig person (kontakta sekreteraren eller mig med förslag) till kommittén som kan hjälpa till att plocka ut och distribuera bilder från videosekvenser så att vi har möjlighet att studera dessa innan mötena. Vidare kommer vi att försöka integrera vår verksamhet med det nya rapportsystemet "Svalan". Förhoppningen är att det så småningom ska gå att skicka rapporter till Rrk och oss direkt via Svalan. Även här tar vi tacksamt emot förslag på datakunniga personer som aktivt vill arbeta för en sådan lösning.

### **Ändringar i rapporteringlistan**

Trots att vi efterhand skurit ner antalet arter och raser som ska granskas av Rk, får vi fortfarande in ett i stort sett oförändrat antal blanketter att bedöma varje år. Vi ser det inte som ett självändamål att bedöma rariteter utan slopar hellre lättbestämda arter och sådana som visat sig uppträda regelbundet i landet. Detta ger oss mer tid att göra genomarbetade och välgrundade bedömningar av extrema rariteter samt riktigt svårbestämda arter. Redan från i år genomför vi därför följande förändringar:

1. Silltrutsgruppen *graellsii/heuglini* granskas inte längre generellt. Under en följd av år har vi känt det näst intill omöjligt att bedöma beskrivningar av färgnyanser på ryggen hos olika trutar. Dessa kan uppfattas olika av skilda observatörer och hänger mycket på ljusförhållanden och vilka andra trutformer fågeln jämförs med. Även på inskickade videospelningar är det ofta svårt att bedöma hur mycket mörkare fågeln är än de gråtrutar som oftast finns tillhands för jämförelse. Främsta problemet är att *intermedius* förefaller att gradvis övergå i *graellsii* varför det är mycket svårt att dra någon tydlig gräns mellan dessa båda former. Så väl på de Brittiska öarna som i Norge och på Svenska västkusten tycks mantelfärgen kunna variera en hel del vilket således gör rasindelningen mycket svår. Då de båda formerna har såväl likartad struktur respektive ruggningsmönster blir det inte meningsfullt att bedöma ursprung hos enstaka individer. I nordvästra Skåne ses regelbundet under bra sträckdagar i september silltrutar som varierar i ryggfärg från typiska *fuscus*, via en majoritet *intermedius*, till individer som skulle kunna klassas som *graellsii*. Fotodokumenterade observationer från Blekinge, Öland och Gotland visar vidare att det i Östersjön regelbundet och inte ovanligt förekommer silltrutar med utseende som *graellsii/intermedius*. Vad gäller *heuglini* tar Rk gärna emot rapporter även om vi för närvarande inte godkänner några fynd. Det finns dock vissa förutsättningar att man med någorlunda säkerhet skall kunna bestämma enstaka (subadulta och gamla på hösten) fåglar, men vi avvaktar tills ytterligare kunskap har framkommit. Vi kan bara uppmana till synnerligen detaljerade beskrivningar av potentiella *heuglini* för eventuell framtida publicering.

2. Gråtrutsrasen *L. a. michahellis* granskas inte längre från landskapen Sk, Bl, Öl och Gtl. Efter höstens rikliga förekomst anser vi det väl dokumenterat att denna form, liksom *L. a. cachinnans* uppträder regelbundet i nämnda landskap. Trots att den är relativt svårbestämd känns det inte längre meningsfullt att kräva beskrivning på alla fynd rapporterade av erfarna trutskådare. Tills vidare kvarstår granskningstvång från övriga landskap, varifrån förvånansvärt få fynd föreligger.

3. Vattenpiplärka granskas inte längre från Skåne, Blekinge och Västkusten. Också här gäller att denna art nu kan anses regelbunden vintertid i vissa delar av södra Sverige. Även om det finns knepigare individer är den i vinterdräkt normalt inte svår att skilja från skärpiplärka för en erfaren ornitolog. Problemen är betydligt större när fåglarna anlägger sommardräkt, då vissa hanar av skärpiplärka kan vara mycket lika vattenpiplärkor. Vi uppmanar därför till en restriktiv hållning när det gäller fåglar i sommardräkt och granskar gärna svåra fall om Rrk så önskar.

4. Rostgumpsvala släpps till Rrk. Även om arten fortfarande är mycket sällsynt är den förhållandevis lättbestämd, där främsta förväxlingsrisk torde vara hybrider mellan hus- och ladusvala. Vi tror att Rrk, med sin bättre observatörskänedom, är de bäst lämpade att bedöma denna art.

5. Rosenstare släpps till Rrk. Fynden av framför allt ungfåglar tenderar att öka och vi har godkänt den absoluta majoriteten av inkomna rapporter. Såväl gamla som unga rosenstare är relativt lättbestämda om de ses någorlunda väl. Det förekommer dock missfärgade vanliga storer som kan påminna om såväl adulta som juvenila rosenstare. Sådana individer kan felbestämmas av oerfarna skådare varför vi gärna ser att Rrk fortsätter att granska arten.

Nästa möte kommer troligen att hållas på Öland 14-16 juni.

För raritetskommittén

/ Nils Kjellén